

BÜYÜK İNSANLIK

HDP

2015 SEÇİM BİLDİRGESİ

A decorative graphic on the left side of the page features a collection of overlapping, stylized leaves in various colors including pink, yellow, blue, red, and green. A small red star is positioned near the bottom left of the leaf cluster.

GİRİŞ

Bugün kaygısı ve yarın korkusu hepimizin hayatını çekilmez kılıyor. Devletin ve sermayenin mutlak iktidarı yaşamlarımızı alt üst ediyor, toplumu ve doğayı nesneleştiriyor. Varlığımızı, kimliğimizi, arzularımızı, ihtiyaçlarımızı tanımıyor, hesaba katmıyor, görmezden geliyor veya bastırıyor. Siyasi iktidarın mutlak üstünlüğünü güvenlik çemberleriyle sarmalarken, doğayı, insanı ve toplumu güvencesiz kılıyor. Piyasayı ve siyasi iktidarı dokunulmazlık zırhına büründürürken, yaşam alanlarımızın tümü üzerinde engelsiz bir denetim kurmak istiyor.

HDP ise radikal demokrasi mücadelesi veriyor. Bu demokrasi anlayışı, halkın kendi hayatı üzerinde örgütlü bir güç olarak gerçek iktidar haline gelebilmesini hedefliyor. Toplumun güçlenmesini eşitlik, özgürlük ve eşit yurttaşlığın temeli olarak görüyor. Toplumu, üretim ve çalışma koşulları üzerinde söz ve karar sahibi yapmayı amaçlıyor.

Toplumun ve insanın, sermayenin ve siyasi iktidarın mutlak tahakkümü altında ezilmesine karşı direnç üretemeyenler demokrasiye erişemez. Toplumun her bir öğesinin varlık ve yaşam koşullarının toplumun tümü tarafından güvence altına alındığı bir yeni yaşamı inşa etmek için gerçek demokrasiye ihtiyacımız var.

- Toplumun güçlendirilmesi, o toplumun ezilen, yok sayılan, görmezden gelinen kesimlerinin güçlendirilmesidir.
- İşçilerin ve emekçilerin işyerlerinde iş cinayetlerine karşı iş güvenliğini sağlama hakkıdır.
- Bütün halkların kendi anadilleriyle, kendi kimliklerini ve kültürlerini demokratik özerklik anlayışı çerçevesinde gerçekleştirme hakkıdır.
- Kadınların erkek egemenliğine ve şiddetine karşı mücadelede desteklerinin çoğaltılmasıdır.
- Gençlerin bugün ve gelecek korkusundan kurtulmasıdır.
- İşsizliğin, yoksulluğun sürdürülebilir değil sona erdirilir olmasıdır.
- Kimliklerimizin birbirimize tehdit olmadığını anlaşılmasıdır. Devletin işinin bizlere kimlik dayatmak olmadığını kavranmasıdır.
- Doğanın bir hammadde değil yaşamın kendisi olduğunun ortak kabulüdür.
- İşçinin grev hakkıdır, kadının görünmeyen emeğinin görünür kılınmasıdır.
- Alevi'nin cemevidir, parasız eğitim ve sağlıktır; nitelikli, kamusal, laik, bilimsel, anadilinde eğitimidir.
- İnsan onurunu zedelemeyen koşullarda yapılan ulaşımdır, barınma hakkıdır.

Toplumun temelinin güçlendirilmesi ancak güven ekonomisinin inşası ile mümkündür. Bireyin kendisini toplumun güvencesi altında hissetmesinin sağlanması güven ekonomisinin esasıdır.

Bugün kaygısının ve yarın korkusunun olmadığı günlerin arifesindeyiz. Türkiye halklarını "Yeni Yaşam"ı birlikte inşa etme yolunda, HDP saflarında buluşmaya ve birleşmeye, HDP'yi büyütme çağırıyoruz.

DEMOKRASİ

HDP, halkların, işçi ve emekçilerin, kadınların ve gençlerin, bütün inanç gruplarının bugüne kadar verdikleri ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal tüm mücadeleleri kendi mücadelesi ve deneyimi olarak görür.

Partimiz, askerî-sivil bürokratik vesayete, otoriter, katı merkezîyetçi siyasi/idari yapılanmaya, atanmışların gücüne ve hukuk adı altında dayatılan anti-demokratik yasalara, uygulayıcı kurumlara, yerel idarelerin ve hizmetlerin piyasaya terk edilmesine ve yerel idareler üzerindeki merkezi vesayete karşı mücadele yürütür.

HDP, demokrasiyi temsili meclisle sınırlı görmez. Yurttaşların tartışma, örgütlenme ve karar mekanizmalarına doğrudan katılımının önündeki tüm engellerin kaldırılmasını, her düzeyde halk denetiminin geliştirilmesini, halkın söz ve karar hakkını savunur ve gerçekleştirilmesi için mücadele eder.

HDP yönetiminde,

- Merkezi idarenin yerel yönetimler üzerindeki vesayetini son verilecek, halkların ihtiyaç duyduğu özerklik modellerinin ve kendi kendilerini yerinden ve yerelden yönetmelerine olanak sağlayacak demokratik yönetim biçimlerinin geliştirilmesi ve yaşam bulması için gerekli adımlar atılacak. Demokratik Özerklik, halkların yönetim ve karar süreçlerine katılımının sağlanması için hayata geçirilecek.

- Parlamenter sistemi demokratikleştireceğiz ve eş genel başkanlık sistemi uygulayan partilerin iktidara gelmesi halinde, eş başbakanlık sistemini hayata geçireceğiz.
- Gösteri, yürüyüş, ifade ve örgütlenme hakkı başta olmak üzere, temel hak ve özgürlüklerin önündeki engeller ve baskıcı yasalar kaldırılacak.
- 12 Eylül darbesinin ürünü olan Milli Güvenlik Kurulu'nun anayasal ve yasal çerçevesi ortadan kaldırılacak. TCK'nın evrensel demokratik ilkelerle uyumlu olmayan bölümleri, TMK ve çeşitli isimler altında işleyen özel yetkilerle donatılmış mahkemeler kaldırılacak, bu mahkemeler tarafından uygulanan adaletsiz ceza sistemine son verilecek. Her türden işkence ve kötü muamele insanlık suçu sayılacak.
- Anadilinde eğitimi bir kamu hizmeti olarak almak herkes için bir hak olarak kabul edilecek, eğitimin tüm aşamalarında resmi dil olan Türkçe'nin öğretilmesinin yanında, anadilinde eğitimi bir kamu hizmeti olarak alma imkânı sağlanacak.
- Sivil toplum örgütlerinin amaçlarını gerçekleştirmelerini sağlayacak şekilde güçlendirilmeleri, desteklenmeleri, geliştirilmeleri önündeki engeller kaldırılacak, sivil örgütlenmeler geliştirilecek.
- Gösteri ve yürüyüş hakkının önündeki engeller kaldırılacak, hak aramak için yapılan tüm eylemler meşru kabul edilecek.
- Bir özel savaş aygıtı olarak oluşturulan köy koruculuğu sistemi kaldırılacak, köy korucularının çeşitli işlerde istihdamı sağlanacak. Ayrıca diğer özel savaş aygıtları olan JITEM, kontrgerilla vb. tüm uygulamalara son verilecek.

DEMOKRATİK ANAYASA

Türkiye, Cumhuriyet tarihi boyunca demokratik bir anayasadan yoksun olmanın sancılarını yaşıyor. Bütün tarihsel sürece damgasını vuran “tek millet-tek mezhep” anlayışı hâlâ hüküm sürüyor. Türkiye, bütün ezilen halkları, sınıfları, cinsleri, inançları, dilleri yok sayan ve doğanın yağmasına izin veren askeri darbe anayasasına mahkûm değildir.

- HDP, Türkiye'nin çok kimlikli, çok kültürlü, çok inançlı, çok dilli yapısına uygun yeni bir “toplumsal sözleşme” ihtiyacını ertelenemez temel bir politik görev olarak önüne koyacak.
- HDP, eşitlikçi, cinsiyet özgürlükçü, sosyal, ekolojik ve demokratik bir anayasayı yapmak için tüm gücüyle çalışacak. HDP'nin öngördüğü anayasa; eşit yurttaşlık temelinde din, inanç ve vicdan özgürlüğü ile ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel, bütün temel hak ve özgürlükleri güvenceye kavuşturan, ekolojik, doğal varlıkların ve hayvanların korunmasını esas alan bir anayasa olacak.
- HDP, açık bir biçimde karşı olduğu “Başkanlık Sistemi”nin anayasa değişikliklerinin temel koşulu haline getirilmesini kabul etmeyecek, başkanlık sistemine geçit vermeyecek.
- Yeni anayasada barış hakkı, hakikat hakkı, sendika kurma hakkı, grev ve toplu sözleşme hakkı, sosyal güvenlik hakkı, temel gelir hakkı, konut hakkı, engelli hakları, temiz suya ve yeterli gıdaya erişim hakkı, vicdani red hakkı, kültürel kimlik hakkı, anadilini kullanma hakkı, eğitim ve öğrenim hakkı, bilgi edinme hakkı, adil yargılanma hakkı, çocuk hakları, yaşlı hakları, hayvan hakları ile düşünce, ifade ve örgütlenme özgürlüğü, din ve vicdan özgürlüğü, basın özgürlüğünü garanti altına alan hükümler yer alacak.

SIYASİ PARTİLER VE SEÇİM YASASI

- Siyasi Partiler Yasası demokratikleştirilecek, tabanın, seçmenlerin, üyelerin kararlara doğrudan katılabildiği düzenlemeler yapılacak. Partilere üye olma ve üyelikten ayrılma kolaylaştırılacak.
- Seçim barajı kaldırılacak, Meclis'te bütün partilerin aldıkları oy oranında temsil edilebilmesinin yolu açılacak.
- Cinsiyet kotası ile yönetimde temsil kademelerinde eşitlik sağlanıncaya kadar pozitif ayrımcılık yapılacak. Eş başkanlık sistemi siyasi partilerin, idari yapının, siyasi, sosyal ve kültürel yaşamın bütün kademelerinde yasallaştırılacak.
- Siyasi partilere yapılan hazine yardımı seçime girme yeterliliğine sahip bütün partilere oyları oranında eşit olarak dağıtılacak.
- Milletvekili dokunulmazlıkları kaldırılarak sadece ifade özgürlüğü çerçevesinde kürsü dokunulmazlığı korunacak.
- Milletvekili maaşlarına 4 yıl boyunca zam yapılmayacak, otomatik artışa yol açan düzenlemeler iptal edilecek.

YARGI REFORMU

- Adaletin hızlı, tarafsız, bağımsız, kamu vicdanını ve bireyleri tatmin edecek düzeyde gerçekleşmesi için adalet sistemi yeniden düzenlenecek, yargının bağımsızlığı, tarafsızlığı ve demokratikleşmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılacak.

- İddia ve savunma makamları yargı sistemi içerisinde eşit hale getirilecek. Savcılık ve savcılarının çalışma büroları adliye binaları dışında ayrı bir kamu binasında oluşturulacak. Savcılığa bağlı adli kolluk teşkilatı oluşturulacak. Adli kolluk teşkilatı soruşturma sırasında avukatlara da hizmet sunacak.
- Ev, işyeri ve üst aramalarında, gözaltına alma ve tutuklamalarda keyfi uygulamalara son verilecek.
- HSYK'nın yapısı yeniden düzenlenecek, bu kurul aracılığıyla hâkimler savcılar üzerindeki siyasi baskıya ve atamalarında ideolojik tutum ve partizan yaklaşımlara son verilecek. Adalet bakanının vesayetine son verilip, Adalet Bakanlığı özerk bir kurum haline dönüştürülecek.
- Herkesin anadilinde hizmet alabileceği yargı koşulları oluşturulacak, mahkemelerdeki tercümanların parasının yargılananlar tarafından ödenmesi uygulamasına son verilecek.
- Özel yaşamın gizliliğini ihlal eden yasadışı telefon dinlemeleri engellenecek, mahkemelerde delil olarak kabul edilmeyecek.

BASIN, İLETİŞİM VE BİLİŞİM ÖZGÜRLÜĞÜ

- HDP, siyaset ve ticaret ilişkileri nedeniyle toplumun doğru haber alma özgürlüğünün kısıtlanmasını ve medya aracılığıyla vatandaşın istismar edilmesini önleyecek. Medya kuruluşları sahiplerinin başka sektörlerde faaliyet göstermesine izin verilmeyecek.

- Yazılı, görsel ve dijital medyanın tümünde mesleki, etik ve özgür habercilik ilkelerinin desteklenmesi için basın etik yasası düzenlenecek.
- İletişim özgürlüğü korunarak, bu özgürlüğü kısıtlamaya yönelik dış müdahaleler, sansür ve özdenetim gibi her türlü girişimlere karşı durulacak.
- Yerel radyo, televizyon ve gazeteler ile internet yayıncılığı yapan kuruluşlar mesleki, etik ve özgür habercilik ilkelelerine bağlı kalmaları ve bağımsızlıklarını korumaları için desteklenecek. RTÜK, demokratik ve özgürlükçü bir anlayışla yeniden yapılandırılacak, yasakçı, tutucu, ahlakçı bir konumdan çıkarılacak.
- HDP, yeni medya teknolojilerinin toplumun tüketime itilmesi için değil, kamu yararı için kullanılmasını sağlayacak.
- İnternete yönelik her türlü sansür uygulamasına son verilecek. Keyfi internet yasakları ve sosyal medyadaki düşünce özgürlüğü önündeki engeller kaldırılacak.
- Açık kaynak kodlu özgür yazılım teşvik edilecek.

DEMOKRATİK ÖZERKLİK VE YEREL DEMOKRASİ

Demokratik özerklik, bütün halkların farklılıklarıyla birlikte, özgürce yaşamalarına imkân yaratacak ve gönüllü birliği sağlayacak gerçekçi ve gerçekleştirilebilir bir modeldir.

- HDP, demokratik yerel yönetimler anlayışını ilke kabul eden düzenlemeleri ivedilikle hayata geçirecek, halkların kendi kendini yönetmesine imkân tanıyan, tüm Türkiye'de demokratik bir idari yapının oluşmasının zeminini oluşturacak.

- HDP, yönetimde merkezîyetçiliği değil, yerel demokrasiyi esas alacak, bütün Türkiye için yerinden yönetim modelini savunacak.
- Demokratik özerklik, Kürt sorununun çözümünde, Türkiye'nin demokratikleşmesinde, toplumsal barışın gerçekleşmesinde, halkların özgür ve gönüllü birliğinde önemli bir rol oynayacak.
- Halkların yönetime doğrudan katılmasını sağlamak için kent, halk, mahalle, kadın, gençlik meclisleri, ekoloji meclisleri, toplumsal ağlar, platformlar gibi gerekli mekanizmaların kurulmasının önü açılacak.
- Merkezin yerel üzerindeki vesayetini ortadan kaldıracak adımlar atılacak.
- Vali dahil yerel yöneticilerin seçimle işbaşına gelmesi için gerekli yasal ve yapısal düzenlemeler yapılacaktır.
- Yerel kaynakların kullanımında yerel yönetimlerin yetkileri artırılacaktır.
- Yerellerdeki dil, kültür, inanç, hafıza ve ihtiyaç farklılıklarını gözeten çoğulcu politikalar geliştirilecek.
- Türkiye'nin tamamını kapsayacak şekilde sosyal, siyasal, kültürel, ekolojik, doğal, ekonomik ve coğrafi nitelikler göz önüne alınarak bölgeler ve bölge meclisleri oluşturulacaktır. Yeni oluşturulacak bölge meclislerinde adem-i merkezi yönetim sistemine geçilecek.
- Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na konulan şerhler kaldırılacak ve ilgili ek maddeler imzalanacaktır.

KÜRT SORUNU VE ÇÖZÜM SÜRECİ

Cumhuriyet'in kuruluşundan beri Kürt halkının kolektif varlığının ve temel demokratik haklarının red ve inkâr edilmesi, sistemli asimilasyon politikalarının uygulanması Kürt sorununun politik temelini oluşturur.

Kürt sorunu ve Türkiye'nin temel demokrasi sorunlarının çözümlü adına başlayan sürecin, müzakere aşamasına gelmesi için yoğun çabalar harcanıyor.

- HDP, bu sürecin bir aşaması olarak Dolmabahçe Mutabakatı'nda açıklanan 10 maddeyi, çözümün ilkesel çerçevesi olarak kabul eder.
- HDP, demokratik siyasetten özgür vatandaşlığa, kadın, kültür ve ekolojik sorunlardan kimliklerin tanınmasına, anayasal sorunlardan ekonomik, sosyal politikalara varıncaya dek kökleşen Kürt sorununun bütün boyutlarıyla çözümünü sağlayacak ve demokratik bir Türkiye'nin inşasını sağlayacak. Partimiz, çözümü Türkiye sınırları çerçevesinde sağlamayı esas alır.
- Günümüze gelene kadar sistemli bir devlet politikası olarak, halkların birbirlerine uzaklığı üzerine örülen ilişkiler ve söylemler, halklarımızın bir arada yaşamasını engellememiştir. Tarihi dayanakları olan halkların birlikte ve eşit yaşamı, demokratik cumhuriyetin temel dayanağını ve üzerine birlikteliğimizi inşa edeceğimiz esası oluşturur.
- HDP, bütün halkların farklı kimlik ve kültürleriyle, anayasal güvence altında birlikte yaşaması, geleceğimizin ve kalıcı barışımızın sağlanması için çalışacak. Coğrafyamızdaki bütün halkların, çözüm süreci ekseninde daha da belirginleştirdiği birlikte yaşama iradesini sonuna kadar savunacak.

- HDP, görüşmelerin başladığı günden şimdiye kadar, barışı halklarımıza kazandırma yaklaşımını sürdürmüştür ve barışı Türkiye halklarına kazandıracaktır. Bu ilkesel tutum kararlılıkla devam edecek, siyasi baskı ve zorlanmalar karşısında da bu tutumdan asla taviz verilmeyecek. Bu ilkeli ve kararlı tutum, başta Kürt sorunu olmak üzere, Türkiye'deki tüm demokrasi sorunları çözümlene kadar devam edecek.
- Partimiz, her koşulda silahsız çözüm ve demokratik siyaseti savunacak.
- Savaşın zararlarının saptanması, savaş yüzünden yerinden edilenlerin geri dönüşü ve ekonomik açıdan desteklenmesi, tahrip edilen yaşam alanlarının ve mayınlanan tarım arazilerinin iyileştirilmesi, zararların telafisi ve tazmini sağlanacak.

EŞİTLİKÇİ, ÖZGÜRLÜKÇÜ, BARIŞÇIL DIŞ POLİTİKA

HDP, başta Ortadoğu olmak üzere, tüm dünya halklarının kendi siyasi geleceklerini özgürce belirlemeleri ve halkların kendi kendilerini yönetecekleri demokratik, eşitlikçi ve özgürlükçü bir yönetim anlayışını geliştirmeleri ve uygulamaları için çalışacak.

- Suriye'deki iç savaşın sona erdirilmesi, halkların kardeşliğine ve eşitliğine dayalı bir çözümün ortaya çıkarılması için çaba harcayacak. Cihatçı unsurların bölgeye geçerken Türkiye'yi köprü olarak kullanmasını kesin olarak engelleyecek önlemleri alacak.
- İsrail hükümetlerinin katliamcı, işgalci politikalarına karşı duracak. Filistin'in işgaline son verilmesine ve Filistin

halkının kendi siyasi geleceğini belirlemesine imkân sağlayacak bağımsız devlet kurma hakkının tanınması için gerekli desteği verecek, uygulanan baskı ve zulme karşı Filistin halkının yanında olmaya devam edecek.

- Ortadoğu'da emperyalistler tarafından çizilmiş yapay sınırlarla kendini bağlamayacak, halklar arasındaki ekonomik, sosyal ve kültürel bağların güçlendirilmesi için ve ilişkileri perdelleyen bürokratik engellerin ortadan kaldırılması için çalışacak.
- Kıbrıslı Türk ve Rum halklarının Ada'nın bölünmüşlüğüne son vermek için ortaya koydukları çözüm önerilerini ve çabalarını desteklemeye devam edecek.
- Ermenistan üzerinde uygulanan ekonomik ambargoyu kaldıracak, gerekli ekonomik, politik ve diplomatik ilişkileri geliştirecek ve Ermeni halkıyla dostluk köprülerini kuracak. Türkiye tarafından tek taraflı kapatılan Türkiye-Ermenistan sınırı koşulsuz olarak açılacak. Ermenistan ile Azerbaycan arasındaki Karabağ sorununda çözüm çabaları destekleyecek.
- Avrupa Birliği'nin insan haklarına riayet, yerel demokrasi, güçler ayrılığı, hukukun üstünlüğü gibi ön plana çıkardığı ilkeleri savunmaya devam edecek. AB'yle müzakere tam üyelik çalışmaları ilkelerimiz çerçevesinde ele alacak.
- Halkların ve emeğin yapay sınırlarla ayrılmasına karşı, dünya halkları ile emekten, özgürlükten ve demokrasiden yana tüm kesimlerle ilişki geliştirecek.
- Emperyalist müdahalelere ortak olmak, destek vermek, başka ülkelere karşı müdahalede bulunmak gibi politikalara karşı çıkmaya devam edecek.
- Avrupa ve dünya genelinde ırkçılık, anti-semitizm, insan ticareti [kadın, çocuk, emek sömürsü], göçmenlik sorun-

ları, uluslararası uyuşturucu ticareti, yerinden edilme, yabancı düşmanlığı, islamofobi ve benzeri insanlık değerlerini ilgilendiren sorunlara yönelik çözümlerin geliştirilmesi amacıyla gerekli işbirliğini yapacak.

İNSAN HAKLARI

CEZAEVLERİ

Herkesin nerede olursa olsun yaşam hakkının devlet güvencesi altında olması gerekirken siyasi tutsaklar, devletin cezaevlerinde peş peşe yaşamını yitiriyor.

Cezaevlerinde bulunan 10 bini aşkın siyasi tutsağa "rehine" muamelesi yapılıyor.

Cezaevlerinde çocuklara yapılan taciz, tecavüz ve kötü muamele açığa çıkmışken, hiçbir köklü ve kalıcı önlem alınmıyor.

- Hasta tutsaklar derhal serbest bırakılacak, dışarıda tedavi edilebilmeleri için tam teşekküllü devlet hastanesinden alınacak raporlar yeterli görülecek.
- Cezaevlerindeki tecrit uygulamasına, temel hakların kısıtlanmasına ve idari baskılara son verilecek, Ceza ve İnfaz Yasası kökten değiştirilerek cezaevleri yeniden yapılandırılacak. Cezaevi idarelerine verilen "infaz yakma" yetkisi kaldırılacak.
- Nefret suçları ile insanlığa karşı işlenmiş suçlar dışında, hiç kimse politik görüşleri ve eylemi nedeniyle suçlanmayacak, "politik suçlar" suç kategorisi olmaktan çıkarılacak.
- Demokratik ve özgürlükçü bir anayasa hazırlanıncaya kadar, ivedilikle Terörle Mücadele Yasası ve 2911 sayılı yasa ve Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu kaldırılacak, Temel Ceza Yasası'nda gerekli demokratik değişiklikler yapılacaktır.

- Çocuk cezaevleri kapatılacak. Suça itilmiş çocuklar için çocuk destek ve eğitim merkezleri açılacak.
- Cezaevleri sivil denetime açılacak.
- Bütün cezaevlerindeki uygulamalar insan onuruna yakışır şekilde olacak.

GEÇMİŞ VE HAKİKATLERLE YÜZLEŞME

- HDP, tarihte yaşanmış soykırımlar, katliamlar, infazlar, kayıplar ve benzeri uygulamaların araştırılması ve hakikatlerin gün ışığına çıkarılması amacıyla "Hakikat Komisyonları"nın ivedilikle kurulması için gerekli çalışmaları yapacak.
- Hakikat Komisyonları, yaşananlarla hesaplaşma ve tarihsel yüzleşme platformu olacak. Yaşananların resmi düzeyde tanınması ve kabul edilmesi anlamına da gelecek Hakikat Komisyonları, parlamento üyelerinin, izleme heyetinin, ilgili meslek örgütlerinin, insan hakları savunucularının ve bu alanda mücadele edenlerin katkısıyla oluşturulacak. Komisyonların oluşumunda kadınların eşit katılımı esas alınacak.

ZORLA YERİNDEN EDİLENLER VE ZORUNLU GÖÇ

- Bugüne kadar zorla yerinden edilmeler nedeniyle, devlet veya yerleşik kişiler tarafından işgal edilen tüm mülkler, sahiplerine iade edilecek.
- Köylerine geri dönmek isteyenlere onarım ve altyapı çalışmaları dahil destek sağlanacak.
- Bir savaş yöntemi olarak coğrafyamıza yerleştirilen ma-

yınların ve savaş atıklarının Ottawa Sözleşmesi gereğince temizlenmesi, mayınlı arazilerin tarımsal üretim yapmak üzere kullanıma açılması sağlanacak.

- Güvenlik nedeniyle yapılan sınır barajları ve HES projeleri ile kentsel dönüşümün neden olduğu yeni zorla göç ettirme politikalarından vazgeçilecek.
- Kentten köye geri dönüş teşvik edilecek. Dönüş yapanların üretime katılmaları için maddi destek sunulacak.

KORUCULUK SİSTEMİ KALDIRILACAK

- Koruculuk sistemi lağvedilerek suça bulaşmış olanların yargılanması sağlanacak. Bu gruplar tarafından el konulan mülklerin iadesiyle sebep oldukları zararın tazmini sağlanacak.
- Suça karışmamış eski korucuların silah kullanmayacakları ve güvenlik sektörü dışında olan işlerde istihdamı sağlanacak. Bu kişilerin özlük hakları korunacak. Devletin özel savaş aygıtlarının ve paramiliter grupların, HES ve baraj güvenliği gerekçesiyle güvenlik kuvvetleri olarak işe alımlarına son verilecek.

VİCDANİ RED HAKKI

Türkiye'nin imzasının bulunduğu uluslararası sözleşmeler, AİHM kararları ve aynı zamanda inanç ve vicdan özgürlüğü hakkını söz konusu eden Türkiye anayasası vicdani red hakkının yasalaştırılmasını gerekli kılar. HDP, eline silah almak istemeyen, militarizme karşı olan gençlerin zorunlu askerlik yapmama hakkını güvence altına alacak.

Vicdani red hakkının yanı sıra, gençlerin askerlik yerine kamu hizmeti yapabilmeleri için gerekli yasal düzenlemeleri hayata geçirecek.

NEFRET SUÇLARI

Nefret söyleminin temelinde önyargular, ırkçılık, yabancı düşmanlığı, her türlü ayrımcılık, cinsiyetçilik ve homofobi yatar. HDP, insanların nefret söylemiyle damgalanmasına, suç algısı ve düşmanlık yaratılmasına karşı duracak, nefret suçlarının cezalandırılması için çalışacak.

HALKLARA EŞİTLİK, İNANÇLARA ÖZGÜRLÜK

HDP, din, mezhep, felsefi görüş ayrımı yapmaksızın, tüm halkların ve inançların kendilerini özgürce ifade etme haklarını savunur. Hiçbir baskıya maruz kalmaksızın farklılıklarıyla birlikte kendi varlığını korumasını, geliştirmesini, eşit ve özgür yurttaşlık hukuku içerisinde istediği gibi yaşamasını temel bir ilke olarak kabul eder. İnanan veya inanmayan herkesin inanç ve vicdan özgürlüğünü benimser. Özcesi HDP, özgürlükçü laiklik anlayışını kararlılıkla savunur.

- HDP, tarihte farklı halklara yapılan soykırım ve katliamlar karşısında, bu halklardan devlet adına özür dilenmesi için gerekli çalışmaları yapacak, bir halkın diğerine üstünlüğünü empoze eden ırkçı, şoven ve milliyetçi politikalar karşısında eşitlikçi, özgürlükçü ve demokratik bir perspektifi geliştirmek için çalışacak.

- Farklı din ve inanca sahip olan ya da her hangi bir dini inancı olmayan yurttaşların inanç ve vicdan özgürlüğünü eşit yurttaşlık temelinde anayasal güvenceye kavuşturacak.
- Zorunlu din dersi uygulamasına son verilerek, her bir öğrencinin kendi inancı doğrultusunda seçmeli olarak ders ve eğitim alma hakkı gözetilecek. Sivil din eğitimi tümüyle serbest olacak.
- Diyanet İşleri Başkanlığı kaldırılarak, devletin din ve inanç alanından elini çekmesi sağlanacak, din ve inanç işleri topluma, inanç sahiplerine bırakılacak. İnanç topluluklarının örgütlenme özgürlüğünün önündeki engeller kaldırılacak, kendi inançlarını istedikleri gibi yaşayabilecekleri koşullar yaratılacak. Diyanet işleri çalışanlarının özlük hakları korunacak.
- Başta cemevleri olmak üzere, Aleviler'in bütün ibadet mekânları "ibadethane" olarak tanınacak. Kapatılmış dergâh ve benzeri ibadet mekânlarının önündeki engeller kaldırılacak, bu konuda yerel yönetimlere inisiyatif tanınacak.
- Devlet tarafından el konulmuş vakıf malları ve taşınmazlar iade edilecek, benzer uygulamalara son verilecek ve devletin tasarrufundan doğan maddi zararlar tazmin edilecek.
- Dini inançların gereği olarak tercih edilen kılık ve kıyafete hiçbir alanda müdahale edilmeyecek.

KADINLAR, HAYAL EDELİM ÇÜNKÜ HAYALLERİMİZİ GERÇEKLEŞTİREBİLİRİZ

Kadınlar için bir Türkiye hayal edelim. Hayal edelim, çünkü hayallerimizi gerçekleştirebiliriz. Kadınlar olarak dünyanın yarısıyız. Birlikte mücadele edeceğiz ve hayal ettiğimiz yeni yaşamı birlikte kuracağız.

Bedenimiz, kimliğimiz, emeğimiz bizim diyerek haykırabildiğimiz;

Düşüncelerimizi, inançlarımızı özgürce ifade edebildiğimiz;

Başörtümüze de, etek boyumuza da kendimiz karar verebildiğimiz;

İsteddiğimiz okulda okuyabildiğimiz;

İstedğimiz mesleği seçtiğimiz;

Eşdeğer işe eşit ücret alabildiğimiz;

Hakkımız olan ücreti ve sosyal desteği elde edebildiğimiz;

Hayatın her alanında, siyasette istediğimiz an istediğimiz gibi var olabildiğimiz;

Evimizi, köyümüzü terk etmeden, istediğimiz yaşam alanını seçebildiğimiz;

Anadilimizde eğitim görebildiğimiz;

Savaşın ve şiddetin olmadığı;

Şiddet görmediğimiz, kadına yönelik şiddetin daha gerçekleşmeden, tehdit ve fiziki şiddete yeltenme aşamasında ciddi bir suç sayılıp, ağır şekilde cezalandırıldığı;

Şiddet uygulayanları indirimsiz, ayrımcı olmadan yargılayan mahkemelerin olduğu;

Hiçbir yerde tacize uğramadığımız, sokaklarda özgürce dolaşabildiğimiz;

Erkek ve devlet şiddetiyle öldürülmediğimiz;

Dünyanın bütün kirli çamaşırlarını, bütün kirli bulaşıklarını bizim yıkamadığımız;

Bütün dünyayı kendi emeğimizle doyurmak zorunda kalmadığımız;

Ortak yaşam alanlarında ev içi çalışmanın da, çocuk, yaşlı ve hasta bakımının da ortaklaştırıldığı;

Çocuk doğurup doğurmayacağımıza, kaç çocuk doğuracağımıza, nasıl doğum yapacağımıza kendimizin karar verdiği;

Çocukların yemyeşil parklarda koşuşturduğu, her mahallede güvenle kalabilecekleri ücretsiz kreşlerin olduğu;

Meclis'in yarısının kadın olduğu, kadın vekillerin kadın mücadelesini temsil ettiği;

Başta erkek egemenliği olmak üzere, hiçbir egemenliğe tabi olmadığımız bir Türkiye, bir yeni yaşam hayal ediyoruz. Kadınlar olarak tüm barajları; seçim barajını da, erkek barajını da yıkacağız, yeni bir yaşamı ilmek ilmek öreceğiz.

Biz'ler, kadınlarla ilgili tüm sorunlara doğrudan kadınların ve kadın kurumlarının çözüm geliştirdiği "Kadın Bakanlığı"nı kuracağız.

Bu çağrımız bütün kadınlara, gelin birlikte gerçekleştirelim:

Ataerkil toplum yapısını, eril zihniyeti dönüştürmek için birlikte mücadele edeceğiz.

Kadına yönelen şiddeti ortadan kaldıracak her türlü önlemi alacağız.

Kadın yaşamdır, yaşamın katledilmesine izin vermeyeceğiz, öz savunmamızı örgütleyeceğiz.

Kadın sığınma evi ve özgür yaşam alanlarının sayısını artıracacağız.

Engelli kadınlara engelsiz özgür yaşamı birlikte kuracağız.

Eğitimde ayrımcılığa ve cinsiyetçiliğe son vereceğiz.

Ekolojik ve kadın merkezli bir yaşamı birlikte kuracağız.

Kadınlara eşit, parasız, ulaşılabilir, nitelikli ve anadilinde sağlık hizmeti sağlayacağız.

Sporda cinsiyetçiliğe son vereceğiz.

“Kadınlar çözüm ve müzakere sürecinde taraftır” diyerek barış birliğinde inşa edeceğiz.

Kadın eksenli yeni anayasayı birlikte yapacağız.

8 Mart'ı kadınlar için resmi tatil ilan edeceğiz.

Savaşa entegre bütçe değil, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe yapacağız.

Bakım emeği sadece kadınların sırtına yüklenemez! Ev işleri, bakım emeğini toplumsallaştıracak, ev içi yükü kadın erkek arasında paylaşılacak yeni bir yaşam kuracağız.

Ev işçisi kadınlar iş yasası kapsamına alınacak, ev işçilerine sosyal güvence için teşvik verilmesi sağlanacak. Toplumsal cinsiyet eşitliğine hizmet eden sosyal destek mekanizmaları yaratacak, eşi vefat etmiş/boşanmış olan kadınlara ücret desteği vereceğiz. .

Kadın istihdamını artırılacak, işsizliği azaltacak, çalışma yaşamındaki cinsiyetçiliğe, ayrımcılığa, eşitsizliklere son vereceğiz.

Mevsimlik kadın işçilerin çalışma ve barınma koşullarını iyileştirecek, mevsimlik gezici işçilere buldukları yerde iş olanakları yaratacağız.

EŞİTLİK VE ÖZGÜRLÜĞÜN YEŞERDİĞİ YENİ BİR YAŞAMI GENÇLER KURACAK

Zorla koşullarda çalışan, okuyan, çalışma yaşamının dışına itilen, ötekileştirilen ama tüm bunlara rağmen yaşamın umudunu büyüten; Gezi'de, Kobâne'de direnen, Rojava'da devrimsel bir sürecin inşasında rol alan, dünyanın dört bir yanında egemenlerin dayattığı politikalara karşı koyan gençlerin mücadelesi ile yeni yaşam çağrısı büyüyor. Gençlerin isyanı, yeni siyasi dili, demokratik siyasal kültürü, özgürlükçü tutumu yeni yaşam siyasetimizi ülke siyasetinin gerçek alternatifi haline getirebilecek ve yeni yaşamı örgütleyecek potansiyeli taşıyor.

- Gençlerin hayatları üzerinde karar ve denetim sahibi olmaya çalışan iktidar mekanizmalarına, yetişkinlerin gençler adına konuştuğu, onlar için düşündüğü ve tasarladığı politikalar karşısında partimiz, gençlerin özgürleşme isteğini her yerde yükseltecek, eşit ve özgür yurttaşlar olabilmeleri için mücadele edecek.
- Tüm gençlik kesimlerinin haklarına kavuşması, eğitim, sağlık, beslenme, barınma, ulaşım, spor, sosyal ve kültürel gelişim gereksinimlerinin nitelikli ve parasız olarak karşılanması bir “gençlik hakkı”dır. Partimiz, bu hakkın hayat bulmasını sağlayacak.
- 15-25 yaş arası istisnasız tüm gençlere, her ay 200 TL iletişim ve ulaşım desteği sağlayacak, “Genç Yaşam Kartı” uygulamasını hayata geçireceğiz. Gençler, ülkenin her yerinde geçerli olacak bu kart ile müzelerden ücretsiz, sosyal ve kültürel etkinliklerden indirimli yararlanacak.

- Tüm gençlerin vize ve pasaport işlemlerinin ücretsiz bir şekilde yapılması sağlanacak.
- Yaşam alanları betonlaştırılan, belli bir yaşam tarzına zorlanan, varlıklarıyla "tuhaf" bulunan gençlerin anadiliyle, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğiyle, inancıyla ve kültürüyle bir arada, özgürce yaşaması önündeki engeller kaldırılacak.
- Eşitlikçi, parasız, nitelikli, özgürlükçü, laik ve anadilinde bilimsel eğitimi savunuyoruz. Partimiz, öğrencilerin okul yönetimlerinin karar mekanizmalarında yer almasını sağlayacak.
- Eğitimin niteliğini artıracak araç ve gereçler tüm okullara eşit bir biçimde sağlanacak, ders materyalleri çok dilli ve ücretsiz bir şekilde, doğal bir hak olarak öğrencilere ulaştırılacak.

ÖZERK VE DEMOKRATİK ÜNİVERSİTE; , CİNSİYET EŞİTLİKÇİ, ENGELSİZ KAMPÜSLER

Partimiz özgür düşüncenin, akademik üretimin, insan ve doğa yararına bilimsel çalışmaların geliştirilmesini ve çoğaltılmasını sağlayacak. Üniversitelerin özgür, demokratik yapılanmasını, eğitim, öğretim ve idari özerkliğini hayata geçirecek. YÖK'ün yerine üniversiteler arası ilişki ve bilgi akışını sağlayacak bir koordinasyon kurulu oluşturulacak.

Kampüs içerisinde yurt, çamaşırhane, kütüphane, kültür merkezi, spor salonu gibi yaşam alanlarında üniversite yaşayanları için ücretsiz hizmet sunulacak. Burs ve katkı payı ödemeleri bütün öğrencilere karşılıksız verilecek ve burs miktarları artırılabilecek. İkinci öğretimdeki katkı payları ve öğrenim ücretleri kaldırılacak. Homofobi, transfobi ve bifobiden arınmış cinsiyetsiz ve engelsiz kampüsler kurulacak.

GENÇLERE HAYATIN HER ALANINDA EŞİT SÖZ VE KARAR HAKKI

HDP, gençlerin söz, yetki, karar ve katılım hakkı için örgütlenmelerinin önündeki engelleri kaldıracak, bu çerçevede oy verme ve siyasete katılma yaşını 16'ya, seçilme yaşını 18'e indirecek.

- Gençlik politikaları, merkezi olarak Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından değil, yerel yönetimler ve yerel ağlar aracılığıyla doğrudan gençlerin kendileri tarafından belirlenecek.
- HDP, demokratik özerk yönetimlerde tüm gençlik kesimlerinin içinde yer aldığı ve sorunlarının çözümü için çalışabileceği "Gençlik Meclisler"i modelini uygulayacak. Gençlik Meclisleri, yerinden yönetim modelini geliştirerek yerel demokrasiyi güçlendirecek.
- Türkiye'de işsizlik sorunuyla en çok boğuşan kesim gençlerdir. Partimiz gençlerin çalışma hakkını güvence altına alarak istihdamını sağlayacak çözümler geliştirecek. Güvencesiz çalışma koşullarını sonlandıracak, iş hayatındaki yaş ve tecrübe hiyerarşisinin sebep olduğu eşitsizliği ortadan kaldıracak.
- Gençler için internet erişimi temel bir haktır. Partimiz sansürsüz, ücretsiz ve özgür internet erişimini gençlere sağlayacak.

LGBTİ'LERİN EŞİT, ÖZGÜR VE ONURLU YAŞAM HAKKI

- Partimiz cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği çeşitliliğini inkâr eden, görmezden gelen ve hâkim olan heteroseksizm üzerinde yükselen düzene karşı cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılık ve baskıyı ortadan kaldırarak LGBTİ'lerin eşit ve onurlu yaşam sürdürebilmelerini sağlayacak.
- Türkiye halklarını ve bu coğrafyada yaşayan tüm farklılıkları tanıyan yeni bir anayasa, LGBTİ'lerin eşitliğini tesis etmek için de elzemdir. HDP, LGBTİ'lerin tanınma sorununu önemli bir problem olarak görerek eşit yurttaşlığı anayasal güvence altına alacak adımları gerçekleştirecek ve bununla birlikte homofobik ve transfobik toplumsal kültürün dönüşümü yönünde yürütülen mücadeleyi geliştirecek.
- LGBTİ'lerin kendilerine dair söz ve karar sahibi oldukları, örgütlü ve bireysel olarak idari ve siyasi karar mekanizmalarında doğrudan temsil edilebildikleri yerel ve merkezi yönetim yapılanmaları oluşturulacak.
- Eğitim, sağlık, istihdam, barınma gibi alanlar başta olmak üzere, tüm yasal mevzuatı LGBTİ'lerin eşit yurttaşlar olduğu kabulü ve saldırılara karşı korunması ilkesiyle kapsamlı biçimde düzenleyerek sosyal eşitsizlikleri gidecek sosyal politikalar hayata geçirilecek.
- LGBTİ'lere yönelik ayrımcılık ve şiddete yönelik ulaşılabilir ve sonuç alıcı mekanizmalar oluşturulacak.

EKONOMİ

HDP İLE GÜVENCELİ YAŞAMA

HDP, dayanışmacı, halkın iradesiyle kararların alındığı, toplumsal ihtiyaçları karşılamayı ve ekosistemi korumayı esas alan ekonomi politikalarını hayata geçirecek.

HDP, toplumla beraber, eşitlikçi, paylaşımcı, cinsiyet eşitlikçi, ekolojik bir Güvence Ekonomisi inşa edecek. Güvence ekonomisinin önceliği sağlıklı büyüme olacak.

Temel perspektifimiz, tüm değerleri üreten, ancak ürettikleri üzerinde söz ve denetim hakkı bulunmayan emekçilerin ekonomik ilişkiler üzerindeki denetimini artırmaktır.

GÜVENCELİ YAŞAM EKONOMİSİ

- Temel Güvence Paketi ile; her eve, her ay 10 m³su, 180kW/h elektrik ücretsiz verilecek, ısınma desteği sağlanacak. Mülkü olmayan kiracılara 250 TL kira desteği verilecek.
- 18 yaşına kadar çocuk ve gençlere, engellilere ve emeklilere toplu taşıma ücretsiz olacak. Kamusal toplu taşıma, ülke genelinde kâr amacı gütmeyecek şekilde yaygın bir hizmet olarak sağlanacak.
- Yerel yönetimlerin de sunduğu bu kamusal hizmetler merkezi bütçe tarafından finanse edilecek. Tüketim kotalarının üzerindeki kullanımlar ücretlendirilecek. Maliyetler vergi sistemindeki düzenlemeler sonrasında toplumun üst sınıflarından yapılacak kaynak transferi ile sağlanacak.
- Borçlandırma değil reel gelir artışı ile geleceğin güvence altına alınması için; büyüme oranları refah payı olarak ücret artışlarına yansıtılacak. Kredi kartı borçları, borçlu-

lar lehine yapılandırılacak. Kredi kartı faiz oranları düşürülecek.

- Güvenceli yaşamın finansmanı vergi adaletinden geçer. Artan oranlı gelir vergisi tarifesi yeniden düzenlenecek. Az kazananlardan az, çok kazananlardan çok vergi alınacak. Döyaylı vergilerin (ÖTV, KDV, ÖİV) vergi gelirleri içindeki payı düşürülerek emekçilerin üzerindeki vergi yükü azaltılacak.
- Bütçe disiplini ve denetimi sayesinde kamu kaynaklarının israf edilmesine son verilecek.
- Köy/kır/kent kooperatifleri ve işçi/emekçi özyönetiminde işletmeler ile dayanışma ekonomisi desteklenerek, kamu destekli bir toplumsal sektör geliştirilecek. Yerel yönetimler tarafından oluşturulacak işletmelerin "özyönetime" dayalı kooperatifler biçiminde örgütlenmesi sağlanacak.
- Kamu ihaleleri toplumsal denetime açılacak, toplumun kaynaklarının yolsuzluk ekonomisine akışı durdurulacak.
- Ataerkil sistem karşısında kadın ekonomik olarak güçlendirilecek. Ev içi emeği sosyal güvenlik içine alınacak, ücretsiz ev işçileri olan "ev kadınlarına" emeklilik hakkı sağlanacak. Kadın istihdamının artırılması için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
- İşyerinde güvenli yaşam tesis edilecek. Sermaye iktidarları tarafından engellenen ve baskılanan sendikal örgütlenme hakkı güvence altına alınacak, bütün işyerlerinde uygulanacak.
- İşçilerin ve sendikaların denetiminde, güvenceli iş ve güvenli çalışma ile iş cinayetlerine son verilecek.
- Yoksulluk yalnızca gelir yetersizliği değil eğitime, sağlığa, diğer yaşam haklarına da erişememektir. Yoksullukla mücadele edilecek. Kökeni, dili, dini, inancı, cinsiyeti, beden-

sel, zihinsel ve ruhsal sağlık durumu, yaşı, cinsel yönelimi, bedensel özellikleri ne olursa olsun hiçbir yurttaş evsiz, aç, bir gün sonra ne yiyeceğini bilemeyen, bakıma muhtaç bırakılmayacak.

- Sosyal güvenlik sigortası olmayan yurttaş kalmayacak. İşsiz, yaşlı, engelli, eşinden ayrılmış/kaybetmiş, yetim, öksüz, iş kazası geçirmiş, bakıma ve korunmaya muhtaç her yurttaş sosyal güvenlik sistemi dahilinde tanımlanacak ve gerekli sosyal destek, yardım ve koruyucu hizmetler sunulacak.
- Tüm yurttaşların eşit, parasız sağlık hizmetlerinden yararlanması sağlanacak.
- Asgari ücret insan onuruna uygun bir düzeye çıkarılacak ve asgari ücretten vergi alınmayacak.
- İstihdam odaklı yeni yaşam atölyeleriyle iş garantili mesleki eğitim ve meslek edindirme programları hayata geçirilecek.
- Özelleştirmeler durdurulacak, KİT'lerdeki mevcut bürokratik işleyiş demokratikleştirilecek, işçilerin ve sendikaların üretim üzerinde söz hakkı sahibi olması sağlanacak.
- Merkezi ve yerinden/yerelden yönetimler ölçeğinde sivil, siyasal, ekonomik, sosyal hak ve özgürlüklerin yaşamsal kılınması için gerekli ve yeterli düzeyde nitelikli ve ulaşılabilir kamu hizmeti üretilecek.
- İşsizlik Fonu amacına uygun olarak kullanılacak.
- Kamu sosyal transferleri için ayrılan kaynaklar artırılacak.
- Para politikalarımızın önceliği, istihdam artışını hedefleyen emekten yana bir ekonominin inşası olacaktır.

- Savunma/güvenlik harcamaları azaltılacak ve etkin bir biçimde halkın denetimine tabi tutulacak. Savunma Sanayi Fonu bütçeye katılarak denetime açık hale getirilecek. Ürtülü ödenek kaldırılacak.
- Mali kaynakların dağıtılmasında bölgesel eşitsizliklerin giderilmesi esas alınacak, yerel yönetimlere aktarılan kaynaklar artırılacak.
- Esnafın vergi yükü azaltacağız. Borçlarını esnafımızı lehine yapılandıracağız. Şehir merkezlerine yeni AVM ruhsatı vermeyeceğiz. .
- KOBİ'lere sektörel planlama çerçevesinde sıfır faizli finansman desteği sağlayacağız. nacaktır. KOBİ'leri haksız rekabete karşı koruyacak önlemler alacağız.
- Tüm teşvik ve destek sistemi, üretimin sağlıklı gelişimini ve istihdam artışını hedefleyecek.

TARIMDA KENDİNE YETERLİLİK

- HDP, bitme noktasına getirilen tarımı yeniden ayağa kaldıracak, geçimlik tarımı destekleyerek Türkiye'nin yeniden tarımda kendisine yeterli hale gelmesini sağlayacak. Türkiye halklarına yeterli, sağlıklı gıdanın sağlanması ekonominin en önemli öncelikleri arasında yer alacak.
- HDP iktidarında köyler canlı birer yaşam ve üretim merkezi haline getirilecek.
- HDP, çiftçilerin kurdukları ve kuracakları üretici köylü sendikalarını destekleyecek. Kooperatifler bağımsız ve demokratik yapılar haline getirilecek, Kooperatifler Yasası geçimlik tarımdan yana olacak biçimde yeniden düzenlenecek.

- HDP, tarım işçilerinin tamamını iş yasası ve sosyal güvence kapsamına alacak.
- Küçük çiftçiler için üretim girdilerinden kullandıkları mazottan ve gübreden vergi alınmayacak.
- Su ve elektrik küçük çiftçilere ücretsiz verilecek. Üretici küçük köylülerin elektrik borçları silinecek.
- Hayvan yetiştiricilerinin ücretsiz yem alanı olan mera, otlak ve yaylaklar koruma altına alınacak, yeniden ortak varlık olarak köylere verilecek.
- Sağlıklı gıda haktır. Gıda üretimi, işlemesi ve ithalinde, genetik olarak değiştirilmiş unsurlar (GDO) yasaklanacak.
- Tarım toprakları korunacak, amaç dışı kullanılmayacak, kirletilemeyecek.
- Mayınlı araziler temizlenerek geçimlik tarıma açılacak. Uygun hazine arazileri de topraksız köylülere geçimlik tarım amacıyla dağıtılacak.
- Bugün ucuz emek işgücüne dönüşmüş olan topraksız köylülerin ya da yerlerinden edilmiş yurttaşlarımızın kendi topraklarında yaşamlarını idame ettirebilmeleri için hazine arazilerinin, eski mayınlanmış arazilerin tarımsal üretime açılması için hukuki temel oluşturulacak.
- Tarım ve orman arazilerinin korunması, geliştirilmesi, kentli nüfusun da hem üretici hem tüketici olabileceği şekilde bu alanların yurttaşlar yararına sunulması yönünde politikalar üretilecek.
- Et ve et ürünlerinin ithalatı yerine, hayvancılık desteklenecek ve halkımızın doğal et ve süt ürünlerini tüketmeleri için imkân sağlanacak.

- Her türlü tarımsal sulama ağları eşit ve adil bir şekilde kırsal alanlarda yaşayan tüm yurttaşların hizmetine sunulacak.
- Her yurttaşın doğduğu yerde doyması perspektifinden hareketle mevsimlik tarım işçiliğini doğuran nedenler ortadan kaldırılacak.
- 2B tarım arazilerinin ranta açılma sürecine son verilecek, 2B tarım arazilerinin geçimlik tarım amaçlı kullanılması temin edilecek.

YAŞANASI KENTLER, SAĞLIKLI KONUTLAR

- Kenti kolektif bir hak olarak gören HDP, kentlerin demokratik yönetimle ve halk meclisleriyle ekolojik bir anlayış gözetilerek yönetilmesini savunur.
- Kentlerin meydanları, parkları, koruları ve kıyıları korunacak ortak alanlarımızdır. Bu alanların kamusal, doğal niteliğini ve kültürel dokusunu bozacak hiçbir çalgın ve doğayı tahrip edici projelere, uygulamalara; sermaye projelerinin kent kimliğini oluşturan tarihi mekânları, ormanlar gibi doğal alanları yok etmesine, ekolojik yıkıma yol açmasına izin verilmeyecek. Başlatılmış olan projeler durdurulacak.
- Kent mekânı içinde ve çevresinde var olan yaşam alanlarının ranta ve sermaye birikimine açılma projelerine karşı çıkarken, gerekli görüldüğünde, yerel yönetimler ve mutlaka halkın vereceği kararlar, ekosistemi koruyarak, barınma hakkını temel alan yerinde dönüşüm hayata geçirilecek.
- HDP, her bireyin, barınma için ve onurlu bir şekilde yaşayabileceği güvenli ve korunaklı konutu temel bir hak olarak görür. Sosyal konut üretmek sağlıklı ve güvenli barınma hakkı güvence altına alınacak.

İNSAN ODAKLI ULAŞIM

HDP, gerek kentsel gerekse kırsal alanlarda ulaşım politikalarını insan ve toplum odaklı olarak belirler.

- Toplu taşıma sistemlerinin her düzeyde geliştirilmesiyle toplumsal ulaşım hakkı sağlanacak.
- Kentlerde deniz ve demiryolu ağırlıklı toplu taşıma yatırımları yapılacak. Bireysel taşıt yerine toplu taşıma kullanımını teşvik edilecek. Çalışanlara, öğrencilere, emeklilere toplu taşıma ücretsiz olacak.
- Köy-kent ulaşım entegrasyonu sağlanarak köyler yaşanabilir kılınacak, kentlere yığılma önlenecek.
- Kentler kadın, engelli, çocuk ve yaşlıların ihtiyaçlarına duyarlı olarak planlanacak.

EKOLOJİ

HDP, kapitalizmin doğayı, kültürel ve doğal varlıkları ve yaşamı metalaştırarak sömürmesine karşı ekosistemi korumayı ilke edinir. Yaşamı ve yaşam alanlarını korumak için verilen mücadeleyi emek ve sınıf mücadelesinden ayrı düşünmez. Kırdaki ve kentte, doğa ve yaşam haklarını savunma ve koruma mücadelesi verenlerin taleplerini yükseltir ve sahiplenir.

- Sermaye birikimi için yapılan HES, termik, nükleer vb. enerji projelerine, ekolojik yıkıma yol açan maden işletmeciliğine, endüstriyel atık ve kirlilik sonucunda yaşam alanlarının tahribine yol açan uygulamalara son verilecek.
- Kenti yağmalayan kentsel dönüşüm projeleri; tarihi, kültürel varlıkların ve ortak yaşam alanlarının gaspı; ser-

mayenin tüm yıkıcı kır ve kent politikaları aracılığıyla su, atıksu ve katı atık gibi çevresel hizmetlerin özelleştirilmesi ve piyasalaştırılması önlenecek.

- Evlere ve tarlalara takılan ön ödemeli sayaçlar iptal edilecek, hane başına 10 m³ su, tarlalara geçimlik tarım için gereken su ücretsiz verilecek.
- Tarım alanlarının, ormanların ve meraların endüstriyel tarımda ve sermaye projelerinde kullanılmasına izin verilmeyecek, ülkenin bütün bölgelerinde süren ve ekolojik dengenin yıkımına yol açan projeler iptal edilecek. Bu projeler için tahrip edilen orman alanları yapılaşmaya açılmayacak.
- Enerjinin yerel halkın ihtiyacı için, yerinde üretilmesi sağlanacak ve bu amaçlı projeler desteklenecek, yenilenebilir enerjiye öncelik verilecek. Nükleere ve radyoaktiviteye dayalı üretim ve yeniden dönüşüm yapılanmasına, tarım alanlarının, meraların, ormanların, kıyıların nükleer atık sahası olmasına izin verilmeyecek.
- Su kullanım hakkı anlaşmaları iptal edilecek.

HAYVANLARIN HAKLARI VAR

HDP, tüm canlıların yaşam hakkını savunur.

- Hayvanların, ticari amaçlı deneylerde kullanılması önlenicek.
- Hayvanların sirk ve sokak tanıtımı vb. her türlü gösteri amaçlı etkinliklerde kullanılmasına son verilecek.
- Hayvanların itlaf edilmesini, kürkleri ve varlıkları ile sermaye birikiminin parçası haline getirilmesini sağlayan düzenlemeler ve yasalar iptal edilecek.
- Hayvan toplama kampları kaldırılacak.

GÜVENLİ İŞ, GÜVENCELİ GELECEK, İNSANCA YAŞAM

Üretim sürecinde esneklik, güvencesizlik, taşeronluk temel istihdam politikaları olarak öne çıkmış, işsizlik büyümüştür. HDP, insana yaraşır güvenceli işi ve güvenli geleceği her emekçinin hakkı olarak görür.

- Güvencesiz çalışmaya son verilecek.
- Emek, sermayenin baskılarına karşı korunacak. İnsanca yaşanacak, emekliliğe yansıyacak adil bir ücret sistemi getirilecek, mevcut esnek ve güvencesiz çalışma biçimlerine son verilecek.
- Sigortasız ve sendikasız çalıştırma önlenecek, kayıt dışı ekonomi kayıt altına alınacak.
- Özel istihdam büroları kapatılacak ve kiralık işçi uygulamalarına son verilecek.

TAŞERON SİSTEMİ KALDIRILACAK, EV İŞÇİLERİ İŞ YASASI KAPSAMINA ALINACAK

- Taşeronluk sistemi kademeli olarak ortadan kaldırılacak. İlk etapta kamuda taşeron çalışanlar kadrolu çalışan haline getirilecek. Taşeron çalışılan döneme ait kıdem tazminatları ödenecek. Özel sektörde asıl işveren, alt işverenlerle birlikte çalışana karşı eşit ve aynı derecede sorumlu olacak. Özel istihdam büroları, kiralık işçi uygulamaları ortadan kaldırılacak.
- Ev işçileri 4857 sayılı İş Kanunu ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamına alınacak. 10 günden az çalışanlara yapılan ayrımcılığa son verilerek, ev işçisi bir gün bile çalışsa sigorta hakkı tanınacak.

MEVSİMLİK İŞÇİLER KORUNACAK VE GÖÇMEN İŞÇİLERİN HAKLARI İYİLEŞTİRİLECEK

- Mevsimlik tarım işçilerinin, örgütlenme özgürlüğü garanti altına alınacak, “aracılık” uygulamasına son verilecek, her türlü ayrımcılığa karşı önlem alınacak.
- Sağlıksız, trafik kurallarına ve güvenliğe aykırı koşullarda işçi taşınmasına göz yumulmayacak.
- Ulaşım, barınma, beslenme, temiz su, tuvalet, ücret, çalışma saatleri, iş güvenliği, sağlık, sosyal güvence, çocukların eğitimi gibi konular sözleşmelerle belirlenecek.
- “Eşdeğer işe eşit ücret” uygulanması sağlanacak.
- Göçmen işçilere yönelik ayrımcı ve dışlayıcı uygulamalara son verilecek.

MADENLERDE ÖLÜMLER DURDURULACAK

- Madenlerde işçi sağlığı ve güvenliği önlemleri alınana kadar üretim durdurulacak. Güvenli üretim koşulları sağlanana kadar, ücretlerin işveren tarafından ödenmesi garanti altına alınacak. Madenlerde kamu denetimi altında, çağdaş, güvenceli üretim koşulları sağlanacak.
- Madencilik alanındaki yasa ve mevzuat sendikaların, odaların, üniversitelerin görüşleri alınarak yeniden düzenlenecek.
- Özelleştirme, taşeronlaştırma ve rödovans uygulamasına son verilecek.

KAMU EMEKÇİLERİ GÜVENCELİ OLACAK, KAMU EMEKÇİLERİNİN HAK KAYIPLARI TELAFİ EDİLECEK

- Kamu kesimindeki istihdam rejimi değiştirilecek, sözleşmeli, taşeron vb. farklı statülerdeki güvencesiz çalışmaya son verilecek, kamu hizmetlerinin bütününde kadrolu ve güvenceli istihdam politikaları uygulanacak.
- Bütün ödemeler emekli keseneğine tabi olacak.
- Performansa dayalı ücret uygulaması kaldırılacak.
- Kamu emekçilerinin özgür toplu sözleşme yapmasının ve grev hakkını kullanabilmesinin önündeki her türlü engel kaldırılacak.
- Kamu emekçilerinin siyasi örgütlenme özgürlüğünün önü açılacak.

ÇALIŞIRKEN ÖLMEME, HASTALANMAYA SON VERİLECEK

- İşçi sağlığı ve iş güvenliğinin olmadığı ülkeler sıralamasında Türkiye'yi Avrupa birincisi, dünya üçüncüsü yapan kölece çalışma koşullarına son verilecek, sendikalar ve işçilerin işçi sağlığı ve iş güvenliğinin esas denetleyicisi olmasının mekanizmaları kurulacak.
- İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Konseyi oluşturulacak.
- İşçi sağlığı ve iş güvenliği hakkı anayasal bir hak olarak tanınacak. “İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu” ve “Ceza Kanunu” başta olmak üzere, ilgili tüm mevzuat yeniden düzenlenecek. Şu anda süren cezasızlık politikasına son verilecek.

- İş cinayetlerine neden olan sorumluların cinayetten yargılanmaları sağlanacak.
- Taşeron sisteminin varlığına son verinceye kadar, her hangi bir iş kazasında ana firmayı da sorumlu kılacak düzenlemeler yapılacak.
- İnşaatlarda taşeron sisteminin varlığına son verinceye kadar, her hangi bir iş kazasında ana firmayı da sorumlu kılacak düzenlemeler yapılacak.

ÇOCUK İŞÇİLİĞİ ÖNLENECEK, GENÇ İŞÇİLER DESTEKLENECEK

- Çocuk işçiliğine izin verilmeyecek, önlemek için gerekli tedbirler alınacak.
- Genç işsizlikle etkin mücadele edilecek. İşsiz gençlerin sosyal yaşamdan dışlanmalarının önüne geçilecek, mahallelerde ve semtlerde dayanışma ağlarının geliştirilmesi, sosyal ve kültürel etkinliklere dahil edilmesi için alanlar açılacak.
- Gençlerin çalışma hakkı güvence altına alınacak. Güvencesiz ve düşük ücretlerle çalışma koşullarına son verilecek.
- Psikolojik baskı, tehdit, taciz (mobbing), angarya, ücret eşitsizliği uygulamalarına karşı önlemler alınacak.
- Stajyer ve çıraklık şeklinde kamufle edilen yeni kölelik koşullarını önleyici tedbirler alınacak.

EMEKTEN YANA ÜCRET POLİTİKASI

- Asgari ücret ilk etapta net 1.800 TL'ye çıkarılacak ve vergiden muaf tutulacak.

- Asgari ücret hükümet ve işverenlerin temsilci sayısı kadar işçi temsilcilerinden oluşan bir kurulda ve toplu pazarlıkla belirlenecek.
- Yıllık ücretli izin hakkı konusunda Avrupa Sosyal Şartı'na konulan çekince kaldırılacak, işçilere yıllık en az bir ay ücretli izin hakkı tanınacak.
- Kıdem tazminatı hakkı korunacak ve geliştirilecek.
- Kıdem tazminatı hakkından bütün işçilerin faydalanması sağlanacak, kıdem tazminatı almayı zorlaştıran hükümler yerine kolaylaştırıcı düzenlemeler getirilecek.
- Kıdem tazminatının fona devredilmesine ya da 30 gün karşılığı sürenin düşürülmesine izin verilmeyecek.
- İşyeri kapanan, işverenleri kaçan ya da iflas eden şirketler nedeniyle, işçilerin mağdur olması engellenecek, kıdem tazminatını alamayan işçilerin alacakları hazine güvencesine alınacak.

İŞSİZLİKLE MÜCADELE

Güvenceli iş olanağına sahip olamayan emekçiler, işsizlik baskısı altında işlerini koruyabilmek için düşük ücretlerle, kötü çalışma koşullarına rıza göstermektedir.

- Kayıtsız çalışma önlenecek.
- İstihdamı artırmak ve çalışanları korumak için resmi hafızlık çalışma süresi ücret kaybına sebebiyet vermeden haftalık 35 saate düşürülecek.
- "İşsizlik Sigorta Fonu"nun işsizlerce kullanılması kolaylaştırılacak, ödeme koşulları ve miktarları işçiler lehine yeniden düzenlenecek.

- İşsizlik sigortasının devlet tarafından amaç dışı kullanılmasını engellemek için gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır.
- Kriz bahanesiyle işten çıkarmalara son verilecek.
- İflas eden ya da iflas gösteren işyerlerindeki işçi alacaklarının ödenmesini devlet ve banka alacaklarına göre öncelikli hale getirecek yasal düzenleme yapılacaktır.
- İşe iade davasını kazanan işçilerin derhal işe başlatılmasını zorunlu kılan yasal düzenleme yapılacaktır, sendika barajı kaldırılacaktır.
- Farklı anadil, kimlik veya kültüre sahip olanlara, kadınlara, LGBTİ'lere ve göçmenlere yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılması için gerekli önlemler alınacaktır.
- Kırlardan kentlere göçü önlemeye dönük, herkesin istediği yerde refah içinde yaşamalarını sağlayacak istihdam politikaları geliştirilecek.
- İşsizlikle mücadele kapsamında, işsizlerin üretime katılımını özendirilecek, kolektif üretim ve paylaşım dayanan işçi yönetiminde küçük işletmeler desteklenecek.
- Kâr amacı gütmeyecek, toplumsal fayda sağlayacak kooperatif gibi mekanizmaların kuruluş ve işleyişleri kolaylaştırılacaktır.

KADIN EMEĞİ

Cinsiyetçi işbölümünü yıkmaya geliyoruz. Toplumsal yaşamı kadın, erkek birlikte ve eşit koşullarda yeniden kuracağız, kadını güçlendireceğiz. Erkek egemen kapitalist sistem kadınların emeğini, çalışmasını yok sayıyor. Eril, cinsiyetçi işbölümüne, ayrımcılığa ve eşitsizliklere son vereceğiz. Ka-

dınların ve erkeklerin toplumsal yaşamı birlikte ve eşit koşullarda yeniden kurmalarını sağlayacağız. İnsana yaraşır, kadın ve erkek arasında bağımlılığın değil dayanışmanın hüküm sürdüğü yeni yaşamı kuracağız.

- Kadını güçlendirmenin birinci ayağı olarak; anadilinde, ücretsiz, erişilebilir, tüm mahallelerde her çocuk için 7/24 hizmet verecek kreşler, yaşlı bakım kurumları, engelli iyileştirme merkezleri sosyal devlet anlayışıyla hayata geçirilecek. Ayrıca kadın ve erkek arasında eşitlikçi görev paylaşımının sağlanması için, devredilemez ebeveyn izni gibi gerekli yasal ve kurumsal düzenlemeler yapılacaktır.
- Kadını güçlendirmenin ikinci ayağı olarak; HDP kadınların istihdamı önündeki en önemli engel olan bakım hizmetlerini toplumsallaştırarak ve kadınların eğitime erişimlerini sağlayarak kadın istihdamını artırmakla kalmayacak, kadınların çalışma yaşamında karşılaştığı ayrımcılığa, cinsel saldırılara, mobbing'e, düşük ücret uygulamalarına da çözüm üretecek.
- Ev işçileri iş yasası kapsamına alınacak, bir gün bile çalışsa, ev işçilerine ayrımsız kolay sigorta ve sosyal güvence teşviki getirilecek, geriye dönük sigorta ve diğer haklarının tespiti kolaylaştırılarak ev işçilerinin kaybolan yılları geri verilecek.
- Kadını güçlendirmenin üçüncü ayağı olarak; HDP, bütün kadınları bağımsız yurttaşlar olarak sosyal güvenceye kavuşturacak. Kadınlara hak temelli destek sağlanacak.
- Kadını güçlendirmenin dördüncü ayağı olarak HDP, ev içi emek, ücretsiz çalışma dikkate alınacak. "Ev kadınlarına" sosyal güvence ve emeklilik hakkı getirilecek.

SENDİKAL HAK VE ÖZGÜRLÜKLER

- İşçilerin, kamu çalışanlarının ve çalışmayla ilişkili olan herkesin (işsizlerin, emeklilerin, öğrencilerin, çiftçilerin, ev eksenli çalışanların, ücretli-ücretsiz ev işçilerinin) grevli ve toplu sözleşmeli sendikal örgütlenme hakları güvence altına alınacak.
- İşkolu, işyeri ve işletme barajları kaldırılacak, sendikalar arasında ayırım yaratan düzenlemelere son verilecek.
- Hak grevi, dayanışma grevi, iş yavaşlatma, genel grev gibi temel hak arama biçimleri yasal güvence altına alınacak.
- Çalışanın özgürce sendika seçme hakkı (referandum) yasalaşacak.
- Grev ve toplu eylem hakkı bütün çalışanlar için temel bir hak arama, koruma ve geliştirme aracı olarak güvenceye alınacak.
- Hükümetin grev erteleme yetkisi kaldırılacak, "milli güvenlik ve genel sağlık" gibi bahanelerle grev erteleme yolu kapatılacak.
- Lokavt anayasal ve yasal bir düzenleme olmaktan çıkarılacak.
- Sendika içi demokrasiyi, şeffaflığı, denetimi sağlayacak düzenlemeler yapılacaktır.
- Sendikalar, devletin ve hükümetin müdahalelerine ve vesayetine karşı korunacak.
- Profesyonel sendikacıların maaşları ortalama vasıflı işçi maaşını geçmeyecek. Seçilen yöneticiler geri çağrılabilirler. Denetim kurulları, yönetimi kazanan listeden bağımsız olacak. Grev, dayanışma ve eğitim fonları güvence altına alınacak.

SOSYAL YARDIM DEĞİL SOSYAL HAK

- Bütün yurttaşlar için temel yaşam ihtiyaçlarının devlet tarafından garanti altına alınması bir hak olacak. Sosyal yardımlar iktidarın bir lütfu olmaktan çıkacak, yurttaş hakkı temelli bir sosyal politika izlenecek, yerel yönetimler bu görevi üstlenecek.
- Yurttaşların barınma hakkı her koşulda tanınacak, barınma sorunu yaşayan hiç kimse kalmayacak.
- Sosyal yardımlar bütçe içerisinde belirlenecek. GSYH'nin %1,4'üne tekabül eden sosyal yardımların oranı AB standardı üzerine, %3'e yükseltilecek.
- Yardım programları halkın denetimine açılacak, bütçesi halkla beraber yapılacak.
- Sosyal yardımlar ortak norm ve standartlara göre yapılacaktır. Keyfiyetten ve suistimalden kurtarılacaktır.
- Sosyal yardım almak isteyen kimse rencide edilmeyecek, yardımlar destek olarak sunulacaktır, yurttaşlarımız kapı kapı dolaştırılmayacaktır.
- Kadınlara yönelik sosyal destek paketleri sosyal adalet ve eşitlik ilkesine göre, cinsiyet eşitliğini gözetir bir şekilde ve bir vatandaşlık hakkı olarak yerine getirilecek.
- Sosyal desteklere, kadınların bürokratik ve aşağılayıcı uzun işlemler olmadan doğrudan başvurma yolları geliştirilecek.
- Halkın hem daha ucuza yaşayabilmesi, hem de iş sahibi olabilmesi için üretim ve tüketim kooperatifleri kurulacaktır ve/veya desteklenecek.
- Mahalle kreşleri desteklenecek, yerel yönetimler tarafından her mahallede ücretsiz kreş ve yuva açılması sağlanacaktır.

ENGELLİLER VE BAKIMA İHTİYAÇ DUYANLAR DESTEKLENECEK

- Engelleri Kaldırma Bakanlığı kurularak, engelli yurttaşlarımızın toplumsal yaşama katılımı önündeki her türlü engel kaldırılacak. Bu bakanlık, engelli örgütlerinden oluşacak bir konseyin önerileri doğrultusunda çalışacak.
- Yaşlı ve engelli yurttaşlarımıza bakım aylığı bağlanması için gelir şartı aranmayacak ve evde bakım ücretleri artırılabilecek. Sadece akrabaların bakıcı olması şartı ortadan kaldırılacak.
- Bakıcıların tüm primleri devlet tarafından karşılanacak şekilde sigortalı olmaları sağlanacak.
- Bakıma ihtiyaç duyan, ama kendi başına bağımsız yaşamak isteyen engelli bireyler için her ilçede bakım evleri kurulacak.
- Tüm toplu taşıma araçları engellilerin kullanımına uygun hale getirilecek ve engelliler için ücretsiz yapılacak.
- Bakıma ihtiyaç duyan kişilerin evlerine ayda iki defa temizlik hizmeti götürülecek.
- Bakıma ihtiyaç duyan kişilerin sağlık ihtiyaçlarının düzenli olarak yaşadıkları mekânda gerçekleştirilmesi sağlanacak.
- Kamuya ait kreş ve anaokullarının tümünde engelli çocukların da bulunması sağlanacak.
- Tüm işyerleri ve sosyal alanlar engellilerin kullanımına uygun hale getirilecek.
- Belediyelerde engellileri istihdam edecek, engellilere hizmet veren birimlerde tüm çalışanların engellilerden oluşması sağlanacak.

- Bütün engelli yurttaşlar sosyal güvenceye kavuşturulacak ve engellilerin tüm medikal ihtiyaçları bedelsiz olarak karşılanacak.
- İşyerlerinde engelli kontenjanları artırılacak ve hızla doldurulacak.
- Engelli aracı (elektrikli tekerlekli sandalye) kullanmak zorunda olan yurttaşların kent içi ulaşımını rahat ve özgürce yapabilmeleri için engelli araç şarj istasyonları kurulacak.

GÖÇMENLERE İNSANA YARAŞIR MUAMELE

- Yaşama ve çalışma hakkı en temel insani haktır. Bu nedenle öncelikle, mülteci statüsü değiştirilerek, Cenevre Sözleşmesi'ne konulan "coğrafi sınırlama" çekincesi kaldırılacak.
- Göçmen işçileri kendi yurttaşı gibi gören bir çalışma anlayışı esas alınacak.
- Göçmenler için güvenli ulaşım yollarının oluşturulması, güvenli barınma alanlarının yapılması, sığınmacılar için insani koridorların açılması ve vize düzenlemelerinin kolaylaştırılması sağlanacak.
- Göçmen ve sığınmacılara yönelik kimi zaman ırkçılığa varan nefret söyleminin önüne geçilmesi için gerekli politikalar oluşturulacak.

EMEKLİLERE İNSANCA VE ONURLU YAŞAM

- Emeklilerde en düşük ücret asgari ücretle eşitlenerek 1.800 TL olacak.Emekliler için gerçek anlamda intibak yasası çıkarılacak ve ücret eşitsizliği giderilecek.

- Emeklilerin örgütlenmesinin önündeki engeller kaldırılacak, sendikal örgütlenme özgürlüğünün önü açılacak.
- Emeklilerden hastane katkı payı alınmayacak.
- Hizmet akdiyle çalışanların esas kazançları üzerinden yapılan sosyal güvenlik destek primi kesintilerine son verilecek, kesilen prim maaşlara eklenecek.
- Bireysel özel sigortaya yönelik katkı payı uygulamasına son verilecek, kesintiler maaşlara yansıtılacak.
- Emekli olup esnafılık yapanlardan yapılan %15'lik sosyal güvenlik destek primi kesintisine son verilecek. Çalışan emekliden prim kesilmeyecek.

ÇOCUK HAKLARI KORUNACAK

- Yerelerde belediyelere bağlı olarak "Çocuk Hakları İzleme ve Değerlendirme Komisyonları" kurulacak, çocuk temelli alanlara yeterli kaynak ayrılacak.
- Çocuklarla ilgili yasaların ve tüm yasalardaki çocukları etkileyen maddelerin gözden geçirilip çocuk haklarına uyumlu hale getirilmesi sağlanacak.
- Çocuk yoksulluğunu önleyici politikalar geliştirilecek. Tüm çocukların gıda hakkını korumak için her mahallede gıda bankası kurulacak. Her çocuğa temel gıda maddelerini içeren gıda paketini ücretsiz verilecek.
- Sokakta yaşayan ve çalışmak zorunda kalan hiçbir çocuk kalmayacak. Çocuk işçiliğine izin vermeyeceğiz.
- Çocuğa yönelik şiddete (çocuk ihmal ve istismarı) ağır cezalar getirilecek. Bu durumdaki çocuklar güvenli koşullarda korumaya alınacak.

- Evde, okulda ve ailede çocuğa yönelik şiddet yasalarca açıkça yasaklanacak.
- Çocuk bakım hizmetleri yaygınlaştırılacak.
- İstihdamdan bağımsız, çalışan çalışmayan tüm kadınlar/erkekler için yerel yönetim ve kamu finansmanında kreşler desteklenecek.
- Bütün çocukların eğitim almaları sağlanacak.

EĞİTİM

- Eğitim, kamu hizmeti olarak ücretsiz olarak sağlanacak.
- Okulun ve öğrencilerin temel ihtiyaçları okul bütçesinden karşılanacak, her ne ad altında olursa olsun velilerden asla para talep edilmeyecek.
- Eğitim müfredatı, ders kitapları ve diğer materyaller tekçi, cinsiyetçi ve şoven içerikten arındırılacak.
- İdeolojik saiklerle ve özgürlükçü laiklik ilkesini ortadan kaldıran bir anlayışla okulları ayrıştıran 4+4+4 uygulamasına son verilecek. Eğitim sistemi en baştan başlayarak "Çocuğun Üstün Yararı" gözetilerek yeniden yapılandırılacak.
- Eğitim sistemi özgürlükçü, laik ve bilimsel bir içerikte yapılandırılacak, anadili temelinde çok dilli hale getirilecek.
- Dezavantajlı ve ezilen cinsiyet gruplarının, sosyal sınıfların, halkların ve engellilerin üniversite eğitiminden eşit olarak yararlanabilmeleri için pozitif ayrımcılık ve kota politikası uygulanacak.

- Ataması yapılmayan tüm öğretmenlerin ataması gerekli altyapı koşulları sağlanarak gerçekleştirilecek.
- İnsan onurunu zedeleyen ücretli öğretmenlik uygulaması lağvedilecek, tüm ücretli öğretmenler kadroya alınacak.
- Eğitim emekçilerinin insanca ve mesleğe yakışır bir ücret almaları sağlanacak.
- Eğitimin yerelden yönetimi teşvik edilecek.
- Okullar arasındaki nitelik farklılıklarının ortadan kaldırılması, öğrenci geçişleri, öğretmen ihtiyaçlarının belirlenmesi ve planlanmasına kadar kararların tamamı yerel eğitim meclislerince alınacak.
- Var olan derslik sayısı 2 katına çıkarılacak, sınıf mevcudu yarıya düşürülecek. Bütün okullarda sabahçı, öğlenci uygulamalarına son verilecek, tekli eğitim sistemine geçilecek. Öğlen vakitlerinde öğrencilere yemek verilecek.
- Üniversiteler demokratik, özerk ve çok kültürlü, toplum ve doğa yararına araştırma yapan kurumlar olarak yeniden inşa edilecek.
- Eğitim kurumlarında kadınların ve LGBTİ'lerin her tür baskı, şiddet, dışlanma, görmezden gelmeye maruz kalmalarını engelleyecek karar ve uygulamalar esas alınacak.
- Toplumsal cinsiyet eşitliği dersi zorunlu ders olarak müfredata eklenecek.
- Eğitim sistemi toplum ve doğayla bütünleşik ve ekolojiyi temel alarak yeniden yapılandırılacak.
- Tüm mahallelere kreş ve anaokulu açılacak, kreşler 7/24 hizmet verecek.

SAĞLIK HAKTIR

Sağlık toplumsal bir haktır. HDP, sağlık hizmetinin birey ve toplum üzerinde bir iktidar aracı olarak kullanılmasına, toplum sağlığının kapitalizmin ve iktidarın insafına bırakılmasına karşı çıkar. Sağlık hizmetlerinin parasız ve toplumun gereksinimini esas alarak üretilmesini savunur.

- Sağlık hizmetleri, üretimden sağlık emekçilerinin dağılımlarına kadar eşit, ulaşılabilir, anadilinde ve cinsiyetçi olmayan, toplumda her bireyin "katılımını" esas alan ve insanın yaşadığı her yerde sağlık kurum ve kuruluşunu inşa eden bir anlayışla sürdürülecek.
- Sağlık hizmetlerinin planlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve denetlenmesi süreçlerinin tümü için halkın ve sağlık emekçilerinin katılacağı demokratik bir sağlık sistemi oluşturulacak.
- Ülkede yaşayan herkesin yararlanabileceği eşit, parasız, ulaşılabilir, nitelikli ve anadilinde sağlık hizmeti üretilecek.
- Sağlık hizmetleri için prim uygulamasına son verilecek.
- Sağlık hizmetlerinde koruyucu ve sağlığı geliştirici hizmetler esas alınacak. Bu amaçla öncelikle "halk sağlığı birimleri" kurulacak. Halk sağlığı birimlerinde sağlığın toplumsallaşması çalışmalarına yer verilecek.
- Kamu hastanelerinde toplumsal yarar esaslı çalışma ilke edinilecek. Döner sermaye, performans dayalı ücretlendirme, yalın üretim gibi kâr odaklı uygulamalara son verilecek.
- İlave ücret, katkı-katılım ve her türlü cepten ödemeler kaldırılacak.

UYUŞTURUCU VE MADDE BAĞIMLILIĞI İLE MÜCADELE

Uyuşturucu maddenin dolaşımını sağlayan bütün mekanizmalara karşı mücadele edilecek. Uyuşturucu madde bağımlılığına karşı çocuklarımızı, gençlerimizi korumak için, ihtiyaçları olan sosyal, kültürel, sanat ve spor faaliyetlerine dönük yaşam yerlerinde çok boyutlu yaşam merkezleri kurulacak.

KÜLTÜR VE SANAT

HDP, varlığını kültürün, sanatın ve sanatçının özgürlük mücadelesi içinde tanımlar. Devlet eliyle, resmi tarih ve resmi edebiyat üzerinden üretilen “sanata” ve “kültüre” karşı konumlanan muhalif kültüre özel bir kıymet biçer. Kültür ve sanat insanların özerklik ve özgürlük taleplerini olmazsa olmaz bir değer olarak görür ve “amasız”, “fakatsız” özgürlük çağırısı yapar.

- Türkiye Sanat Meclisi Kültür Bakanlığı bünyesinde oluşturulacak.
- “Ziyaret etme”, “bakma” ve “gelir kaynağı” olmanın ötesine geçmeyen “kültür siyasetine” karşı, yurttaş-müze ve doğa-tarih-yurttaş ilişkilerini yeniden kurmanın imkânı yaratılacak.
- Kültür ve sanat insanlarıyla, örgütlü temsilcileriyle, inisiyatiflerle dayanışma içinde olunacak.
- Kültür ve sanat alanında Devlet Sanatçılığı kurumu kaldırılacak. Kültür Bakanlığı e birlikte çalışılacak ve sanatçılar tarafından seçilen sanat meclisi kurulacak. Kültür ve sanat politikalarıyla ilgili her türlü karar bu meclisle birlikte alınacak.

- Kültür ve sanat alanındaki devlet baskısı, yerelden genele sanatın örgütlenmesinin ve sergilenmesinin önündeki fiziksel ve ekonomik engeller kaldırılacak.
- Sanata yönelik destek programları rant kapısı olmaktan çıkarıp yaratıcılık teşvikine dönüştürülecek.
- Ülkemizdeki yaşayan ve kaybolan dillerdeki sanat eserlerinin üretilmesi ve sergilenmesine destek verilecek.
- Mevcut yasalar, sansürü güçlendiren mekanizmalardan arındırılacak, sanat eserinin ve geçmişten günümüze sanat emekçilerinin haklarının korunmasına ilişkin düzenlemeler yapılarak sanatsal emek güvence altına alınacak.
- Özellikle sinema ve televizyon sektöründe rastlanan sömürü ve insanlık dışı çalışma koşulları gözlenecek, kültür ve sanat eserlerinin üretim süreçleri insanileştirilecek.
- Sanatçıların hak örgütlenmeleri desteklenecek.

SPOR

- Halkın kolaylıkla ulaşacağı spor merkezleri, sahaları, alanları yaratılacak.
- Sporun yöneten federasyonlar demokratikleştirilecek ve gerçek anlamda özerkleştirilecek.
- Spor yönetimlerinin, sporcuların ve diğer spor insanların katılımına kapalı, sermaye kontrolündeki oligarşik mekanizmalar ve medya ile olan çıkar ilişkileri ortadan kaldırılacak.

- Spor yönetimi ve yapılanması, insanın insan olarak kendi olanaklarını geliştirme, kendini aşmaya çalışma, rakibe ve onun emeğine saygı duyma, adil koşullarda mücadele etme, kazanmaktan çok yarışın ve etkinliğin parçası olmayı önemseme gibi değerleri aktaracak.
- Spora ayrılan kaynaklar, öncelikle geniş kitlelerin, performans-başarı ölçütünden bağımsız olarak, gerçekten spor yapmasını sağlamaya yatırılacak.
- Amatör spor desteklenecek, mahalle ve köylerde spor merkezleri kurulacak.
- Spor, militarizm, cinsiyetçilik ve milliyetçiliğin av sahası olmaktan çıkartılacak.
- Passolig uygulamasına son verilecek.
- Lisanslı sporcuların spor dallarına göre dağılımı dengeli hale getirilecek, futbolun bütün diğer spor dallarını marjinalleştiren baskınlığı azaltılacak.
- Lisanslı faal sporcu sayısı artırılacak.

HALKLARIN
DEMOKRATİK
PARTİSİ

www.hdp.org.tr

HDPgenelmerkezi